

וְרַבִּי שְׁמֵעוֹן הָאֵמֶר (שבת קה), כָּל מְלָאכָה שְׁאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה – כַּל  
הַעוֹשָׂה מְלָאכָה בַּשַּׁבָּת שְׁלֵא לְרַצּוֹנוֹ, וְהִיא מַעֲרִיף שְׁלֵא לַעֲשׂוֹתָהּ,  
פְּטוּר עָלֶיהָ מִמִּיתָה, כִּיּוֹן שֶׁאֵין זֶה מְלָאכָה מִחֻשְׁבַּת הָאִסּוּרָה בַּשַּׁבָּת.  
וְכִיּוֹן שֶׁכֵּךְ, אִף אִם הַמּוֹצִיא קוֹץ בַּשַּׁבָּת יַחְבּוֹל בְּשׂוּגָה לֹא תִהְיֶה זֶה  
שִׁגְגַת סְקִילָה, שֶׁהִיא אֵינוֹ רֹצֵחַ בַּחֲבִלָה, וְעַל כֵּן הוּא פְטוּר גַּם לְרַבִּי  
שִׁמְעוֹן שֶׁמַּחֲזִיב אֶת הַמַּקְלָק בַּחֲבוּרָה.  
הַגְמָרָא מְבַרְרָת הָאֵם בְּאוֹפֶן מִסּוּיָם מוֹתֵר לִבְנֵי הַלְכוּת אֶת אֲבִיו: בְּעִי  
מִיָּנִיָּה מִרְבִּי שֵׁשֶׁת, בֵּן שֶׁאֵבִיו נִתְחַיֵּב מִלְקוֹת אוֹ נִידִי, מִזֶּה שֶׁיַּעֲשֶׂה  
הֵבֶן שְׁלִיחַ בֵּית דִּין לְאֲבִיו, לְהַבְּתוֹ אֶת הַמְלָקוֹת, וְלִקְלָלָהּ – לְנִדְּוֹתָהּ,  
הָאֵם בְּשִׁלְיחוֹת בֵּית דִּין הַדְּבָר מוֹתֵר לוֹ. אֲמַר לְהוֹ רַב שֵׁשֶׁת, וְאִדָּם  
אֲחֵר שֶׁאֵינוֹ אֲבִיו וְנִתְחַיֵּב מִלְקוֹת אוֹ נִידִי, מִי הַתִּירוֹ לְשִׁלְיַח בֵּית  
דִּין לְהַלְקוֹתוֹ וְלִנְדוֹתוֹ, הֲלֹא כָּל יִשְׂרָאֵל מִצּוּיִם שְׁלֵא לְהַכּוֹת  
וְלִקְלָל אֶת חֲבֵרֵיהֶם, אֲלֵא מוֹכֵחַ שֶׁכְּבוֹד שְׁמֵי עֲדִיף מְכֻבֹּד חֲבִירוֹ,  
וְלִכֵּן הַתִּירוֹ הַתּוֹרָה לְהַכּוֹת וְלִקְלָל בִּשְׁם בֵּית דִּין, וְאֵם כֵּן הֵקָם נְמִי  
– גַּם כֹּאן, כְּבוֹד שְׁמֵי עֲדִיף מְכֻבֹּד אֲבִיו, וְיִכּוֹל הֵבֶן לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ  
לְהַלְקוֹת וְלִנְדוֹת אֶת אֲבִיו.  
הַגְמָרָא מַקְשָׁה עַל דְּבָרֵי רַב שֵׁשֶׁת: מִיָּתִיב, שֶׁנִּינוּ בְּבִרְיָתָא,  
שֶׁמִּהֲפֹסֵק (דברים כה א) 'אֲרָבָעִים כְּנֹס לֹא יִסֵּף' הַעוֹסֵק בְּמִי שֶׁנִּתְחַיֵּב  
מִלְקוֹת בְּבֵית דִּין, יֵשׁ לְלַמּוֹד בְּקֹל וְחוֹמֵר שֶׁאִסּוּר לְהַכּוֹת אֶת הָאֵב,  
וְזֶה מִי שֶׁמִּצְוָה לְהַכּוֹתוֹ, מִצְוָה שְׁלֵא לְהַכּוֹתוֹ, מִי שֶׁאֵינוֹ מִצְוָה  
לְהַכּוֹתוֹ, אֵינוֹ דִּין שֶׁמִּצְוָה שְׁלֵא לְהַכּוֹתוֹ. בְּבִרְיָתָא זֶה מוֹזְכָּרִים שְׁנֵי  
אֲנָשִׁים, לְאַחַר זֶה מִצְוָה לְהַכּוֹתוֹ, וְלִשְׁנֵי אֵין מִצְוָה בְּכֹךְ. מְבַרְרָת  
הַגְמָרָא, מֵאִי לָאו – הֲאֵם אֵין פִּירוּשׁ הַבְּרִיתָא שְׁאִידִי וְאִידִי – גַּם זֶה  
'שִׁמְצוּהוּ לְהַכּוֹתוֹ' וְגַם זֶה 'שֶׁאֵינוֹ מִצְוָה לְהַכּוֹתוֹ', עוֹסְקִים בְּמִקּוֹם  
שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה לְהַכּוֹת עַל פִּי בֵּית דִּין, וְהַחִילּוֹק בֵּינֵיהֶם הוּא שֶׁהָאֵב כְּנֹס  
– מִזֶּה שֶׁאִמְרוּ שְׁנֵי שֶׁאֵינוֹ מִצְוָה לְהַכּוֹתוֹ, קֹל וְחוֹמֵר שֶׁמִּצְוָה שְׁלֵא  
לְהַכּוֹתוֹ, מְדוּבָר בְּבִנוּ שֶׁל הַלּוֹקָה, וְהָאֵב אֲחֵר – מִזֶּה שֶׁאִמְרוּ שְׁנֵי  
שֶׁמִּצְוָה לְהַכּוֹת מִצְוָה בְּכָל אֹפֶן שְׁלֵא לְהַכּוֹתוֹ, מְדוּבָר בְּאַחַר  
שֶׁאֵינוֹ בִּנוֹ. וְלִפִּי זֶה פִּירוּשׁ הַקֹּל וְחוֹמֵר הוּא כֵּךְ, וְזֶה אַחַר שֶׁמִּצְוָה  
עַלִּי לְהַלְקוֹת אֶת הַחֵיב בְּכֹךְ, מוֹתֵר שְׁלֵא לְהוֹסִיף עַל הַמַּקְלָק  
שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'לֹא יִסֵּף', בִּנוּ שֶׁל הַמַּחֲזִיב מִלְקוֹת אֲשֶׁר אֵין עַלִּי  
מִצְוָה לְהַכּוֹתוֹ אֲפִילוֹ כִּשְׁנִתְחַיֵּב בְּכֹךְ, וְדֹאֵי שֶׁאִסּוּר לוֹ לְהַכּוֹתוֹ  
סֹתָם, וְזֶהוּ הַמְקוֹר לְאִיסוּר מַכָּה אֲבִיו. וְלִפִּי זֶה נִמְצָא שֶׁלִּבְנֵי אִסּוּר  
לְהַכּוֹתוֹ גַּם כִּשְׁאֵבִיו חֵיב מִלְקוֹת עַל פִּי בֵּית דִּין, וְקִשָּׁה עַל רַב  
שֵׁשֶׁת.  
הַגְמָרָא דּוֹחָה אֶת הַקּוּשִׁיָּא וּמַפְרֶשֶׁת אֶת הַבְּרִיתָא בְּאוֹפֶן אַחֵר.  
מִתְרַצָּה הַגְמָרָא: לֹא – לְרַב שֵׁשֶׁת אֵין פִּירוּשׁ הַבְּרִיתָא שֶׁבִּנוּ נִקְרָא  
אֵינוֹ מִצְוָה לְהַכּוֹתוֹ, אֲלֵא אִידִי וְאִידִי – גַּם זֶה 'שִׁמְצוּהוּ לְהַכּוֹתוֹ'  
וְגַם זֶה 'שֶׁאֵינוֹ מִצְוָה לְהַכּוֹתוֹ', בְּשִׁנְיָהם לֹא שְׁנֵאֵם כְּנֹס וְלֹא שְׁנֵאֵם אֲחֵר  
– אֵין חִילּוֹק אִם זֶה בִּנוּ אוֹ אַחֵר, וּמוֹתֵר לָהֶם לְהַכּוֹתוֹ בְּשִׁלְיחוֹת בֵּית  
דִּין, וְלֹא קִשָּׁיָא מִזֶּה הַהִבְדֵּל בֵּין הָרִישָׁא לְסִיפָא, מִפְּנֵי שְׁפָאֵן –  
בְּרִישָׁא שְׁכֵתוֹב 'מִי שֶׁמִּצְוָה לְהַכּוֹתוֹ', מְדוּבָר בְּמִקּוֹם שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה  
לְהַכּוֹתוֹ, וְכֹאֵן – בְּסִיפָא שְׁכֵתוֹב 'מִי שֶׁאֵינוֹ מִצְוָה לְהַכּוֹתוֹ', מְדוּבָר  
שְׁלֵא בְּמִקּוֹם מִצְוָה, וְהִכִּי קִתְּנֵי הַקֹּל וְחוֹמֵר שֶׁבְּבִרְיָתָא, וְזֶה בְּמִקּוֹם  
מִצְוָה, שֶׁמִּצְוָה לְהַכּוֹתוֹ שֶׁהִיא נִתְחַיֵּב מִלְקוֹת בְּבֵית דִּין, מְכַל מִקּוֹם  
מִצְוָה שְׁלֵא לְהַכּוֹתוֹ יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁנִּתְחַיֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) 'לֹא יוֹסִיף',  
אִם כֵּן, כֹּאֲשֶׁר מְדוּבָר שְׁלֵא בְּמִקּוֹם מִצְוָה – בְּסֹתָם אִדָּם שְׁלֵא  
נִתְחַיֵּב מִלְקוֹת, שְׁאֵינוֹ מִצְוָה כָּלִל לְהַכּוֹתוֹ, אֵינוֹ דִּין – הָאֵם אֵין זֶה  
קֹל וְחוֹמֵר שֶׁמִּצְוָה שְׁלֵא לְהַכּוֹתוֹ, וְלִמְדוֹ מִכֹּאֵן שֶׁאִסּוּר לְהַכּוֹת אִדָּם  
מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֵא בְּמִקּוֹם מִצְוָה. נִמְצָא שֶׁבְּמִקּוֹם מִצְוָה מוֹתֵר גַּם לִבְנוֹ  
לְהַכּוֹתוֹ, וְכִדְבָרֵי רַב שֵׁשֶׁת.  
הַגְמָרָא מַקְשָׁה עַל דְּבָרֵי רַב שֵׁשֶׁת מִמִּקּוֹם אַחֵר: תָּא שְׁמַע, שֶׁנִּינוּ  
בְּבִרְיָתָא, הִיוֹצֵא לִירֵג עַל יַד בֵּית דִּין וְכֹאֵן בְּנֵי וְהִכּוֹתוּ וְקִלְקְלוּ, חֵיב  
הֵבֶן מִיתָה כְּדִין מַכָּה אֲבִיו, אִךְ אִם כֹּאֵן אֲחֵר וְהִכּוֹתוּ וְקִלְקְלוּ, פְּטוּר  
מִמְלָקוֹת, אִף שֶׁהִמְכָּה אִדָּם מִיִּשְׂרָאֵל לּוֹקָה כִּיּוֹן שֶׁעוֹבֵר עַל 'לֹא  
יִסֵּף', וְכֵן פְטוּר מִלְשָׁלֵם לוֹ עַל מִזֶּה שֶׁהִכּוֹתוֹ. וְהִיוֹיֵן כֹּה – וְנִשְׁאֵנוּ  
וְנִתְּנוּ לְבֹאֵר, מֵאִי שְׁנֵאֵם כְּנֹס וְכֹאֵן אֲחֵר – מִזֶּה הַהִבְדֵּל בֵּין בִּנוּ  
שֶׁחֵיב לְאַחַר שֶׁפְטוּר, וְאֲמַר רַב תְּקִיָּא בְּטַעַם הַחִילּוֹק, שֶׁבְּרִיתָא זֶה  
מְדַבֵּרֵת בְּמִקְרָה שֶׁמְסַבֵּרֵין – מַפְצִירִים בּוֹ לְצַאֵת אֶל מִקּוֹם הִרְיָגָתוֹ

וְאֵינוֹ יוֹצֵא, וְצָרִיךְ לְהַכּוֹתוֹ וְלִקְלָלוֹ כְּדִי שִׁינָא, וְעַל כֵּן אַחֵר שֶׁהִכּוֹתוֹ  
פְטוּר מִמְלָקוֹת שֶׁכֵּן הוּא שִׁלְיַח בֵּית דִּין לְכֹךְ, אֲבָל בִּנוּ אֵינוֹ יִכּוֹל  
לַעֲשׂוֹת שִׁלְיַח בֵּית דִּין לְהַכּוֹת אֶת אֲבִיו. וְלִפִּי זֶה קִשָּׁה עַל דְּבָרֵי  
רַב שֵׁשֶׁת שֶׁכֵּן נַעֲשֶׂה שִׁלְיַח בֵּית דִּין לְהַכּוֹת אֶת אֲבִיו.  
הַגְמָרָא מִתְרַצָּה שֶׁרַב שֵׁשֶׁת מְבֹאֵר אֶת הַבְּרִיתָא בְּאוֹפֶן אַחֵר.  
מִתְרַצָּה הַגְמָרָא: רַב שֵׁשֶׁת מוֹקִי לָהּ – רַב שֵׁשֶׁת מַעֲמִיד אֶת  
הַבְּרִיתָא בְּמִקְרָה שְׁאֵין מְסַבֵּרֵין בּוֹ לְצַאֵת – אֵין צוֹרֵךְ לְהַכּוֹתוֹ כְּדִי  
שִׁינָא, וְלִכֵּן אִם כֹּאֵן בִּנוּ וְהִכּוֹתוּ סֹתָם, חֵיב מִיתָה. אֲבָל אִם הִיךְ  
צוֹרֵךְ לְכוֹפֵה לְצַאֵת, גַּם בִּנוּ יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת שִׁלְיַח בֵּית דִּין לְכֹךְ וְיִהְיֶה  
פְטוּר.  
הַגְמָרָא מַקְשָׁה שְׁלִפִי בִיאור זֶה אֵין מוֹבֵן הַחִילּוֹק בֵּין בִּנוּ לְאַחֵר.  
מַקְשָׁה הַגְמָרָא: אִי הֵכִי – אִם הַבְּרִיתָא עוֹסֶקֶת בְּמִי שֶׁאֵין צוֹרֵךְ  
לְהַכּוֹתוֹ עַל פִּי דִין, אֲחֵר נְמִי – גַּם אַחֵר שֶׁהִכּוֹתוֹ יִהְיֶה חֵיב לְשַׁלֵּם  
לוֹ עַל כֵּךְ, כִּכֵּל חוֹבֵל בַּחֲבִירוֹ, וְלִמָּה פְטוּרָה אִתּוֹ הַבְּרִיתָא.  
מִיִּישְׁבַת הַגְמָרָא: אֲחֵר שֶׁהִכּוֹתוּ פְטוּר גַּם אִם הִכּוֹתוּ סֹתָם, כִּיּוֹן  
שֶׁהִמְכָּה יוֹצֵא לִיהִרָג, וְנִקְרָא מְסַבֵּרֵין הוּא – נִחְשָׁב כְּכֹר מַעֲתָה כְּמֹת,  
וְלִפִּי שֶׁהַחֹבֵל בַּחֲבִירוֹ מִשְׁלֵם לוֹ לִפִּי עֶרְכּוֹ בְּשׂוֹק, וְלִאִדָּם כּוֹזֵה אֵין  
עֶרֶךְ כָּלִל, אֵין חֵיב תְּשֻׁלֹּם עַל הַכֹּתוֹ. אֲבָל בִּנוּ שֶׁהִכּוֹתוּ אֵינוֹ נִפְטָר  
מִטַּעַם שֶׁאֵבִיו גְּבָרָא קְטִילָא, כִּיּוֹן שֶׁמַּכָּה אֲבִיו לְאַחַר מוֹתוֹ פְטוּר רַק  
מִפְּנֵי שֶׁאֵין הוּא עוֹשֶׂה בּוֹ חֲבוּרָה, וְכֹאֵן אִף שֶׁגְּבָרָא קְטִילָא הוּא,  
הִרִי הוּא חֵי אֲפֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת בּוֹ חֲבוּרָה, וְעַל כֵּן אִם הִכּוֹתוּ בִּנוּ הוּא  
חֵיב מִיתָה כְּדִין מַכָּה אֲבִיו.  
הַגְמָרָא מַקְשָׁה עַל הַדִּין שֶׁמַּכָּה גְּבָרָא קְטִילָא פְטוּר. מַקְשָׁה הַגְמָרָא:  
אֵיךְ אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ אֶת הַבְּרִיתָא לְרַב שֵׁשֶׁת שֶׁהִמְכָּה גְּבָרָא קְטִילָא  
פְטוּר, וְהָאֵמֶר רַב שֵׁשֶׁת עֲצָמוֹ לְגַבִּי הַמְבִישׁ חֲבִירוֹ, שֶׁאֵם בְּיִישׁוֹ  
כִּשְׁהוּא יִישֵׁן שְׁלֵא הִרְגִישׁ בְּבוֹשָׁתוֹ, וְזֶה בְּתוֹךְ שִׁנְתּוֹ, אִף שֶׁהוּא  
עֲצָמוֹ לֹא תִתְבַּשֵּׁשׁ, חֵיב הַמְבִישׁ לְשַׁלֵּם לְבִנּוֹ עַל מִזֶּה שֶׁבִישׁ  
בְּבִיּוֹ אֲבִיהֶם, וְאִם כֵּן מְדוּעַ כֹּאֵן הַמַּכָּה גְּבָרָא קְטִילָא פְטוּר, וְאֵינוֹ  
חֵיב לְשַׁלֵּם לְבָנָיו עַל מִזֶּה שֶׁבִישׁ. מִיִּישְׁבַת הַגְמָרָא: הֵקָם בְּמֵאִי  
עֲסָקִינוּ, בְּשִׁהְכּוֹתוֹ הַכֹּהֵן שְׁאֵין כֹּהֵן שִׁיעוֹר שְׁנֵי פְרוּשָׁה, וְעַל כֵּן הוּא  
פְטוּר, אִךְ אִם הִיךְ בְּמַכָּה שׁוֹה פְרוּשָׁה, אֲכֵן הִיךְ מִשְׁלֵם לְבִנּוֹ עַל  
שֶׁבִישׁ.  
מַקְשָׁה הַגְמָרָא: אֵיךְ אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ אֶת הַבְּרִיתָא שֶׁאֵין בְּהַכָּה שׁוֹה  
פְרוּשָׁה, וְהָאֵמֶר רַבִּי אֲמִי אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הִכּוֹתוּ הַכֹּהֵן שְׁאֵין כֹּהֵן שְׁנֵי  
פְרוּשָׁה, לּוֹקָה עַל שֶׁעָבַר עַל 'לֹא יִסֵּף', וְאֵילוֹ בְּבִרְיָתָא כְּתוּב שֶׁהוּא  
פְטוּר לְגַמְרִי. מִיִּישְׁבַת הַגְמָרָא: מֵאִי פְטוּר דְּקָאָמֶר – מִזֶּה הַפִּירוּשׁ  
'פְטוּר' שֶׁבְּבִרְיָתָא, פְטוּר בְּהַכָּה, אִךְ בְּמִלְקוֹת אִף אַחֵר שֶׁהִכּוֹתוּ  
חֵיב, כִּשְׁאֵין בְּהַכָּה שׁוֹה פְרוּשָׁה.  
הַגְמָרָא דּוֹחָה פִּירוּשׁ זֶה בְּבִרְיָתָא. דּוֹחָה הַגְמָרָא: אִם נֶאֱמַר  
שֶׁ'פְטוּר' הוּא מִמְּנוֹן, מְכַלֵּל – מִשְׁמַע מוֹזֵה, דְּכֵן שֶׁעַלִּי כְּתוּב  
בְּבִרְיָתָא 'חֵיב', גַּם בּוֹ הַפִּירוּשׁ הוּא חֵיב בְּמִקּוֹם, וְאֵין זֶה יִתְכֵּן שֶׁהִיא  
פִּירוּשָׁה אֶת הַבְּרִיתָא בְּהַכָּה שֶׁאֵין כֹּהֵן שׁוֹה פְרוּשָׁה, אֲלֵא וְדֹאֵי  
כוֹוֶנֶת הַבְּרִיתָא שֶׁבִּנוּ חֵיב דְּכֵינוּ – בְּדִין הַמַּכָּה אֲבִיו שֶׁחֵיב מִיתָה,  
וְאִם כֵּן הֵקָם נְמִי – גַּם 'פְטוּר' שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַחַר, מוֹכֵרֵחַ שֶׁהוּא פְטוּר  
דְּכֵינוּ – בְּדִין הַמַּכָּה חֲבִירוֹ, דְּהֵינּוּ מִלְקוֹת. וְלִפִּי זֶה חוֹזֶרֶת הַשְׁאֵלָה  
מִזֶּה הַחִילּוֹק בֵּין בִּנוּ לְבִין אַחֵר לִפִּי רַב שֵׁשֶׁת.  
הַגְמָרָא מְבַרְרָת שֶׁלְרַב שֵׁשֶׁת טַעַם הַפְטוּר שֶׁל אַחֵר הוּא שׁוֹנֵה.  
מִיִּישְׁבַת הַגְמָרָא: לְרַב שֵׁשֶׁת בִּאֲמַת הַבְּרִיתָא עוֹסֶקֶת כִּשְׁאֵין  
מְסַבֵּרֵין בּוֹ לְצַאֵת, וְעַל כֵּן בִּנוּ חֵיב, אֲלֵא אֲחֵר חֵיבֵין מְעַבְּרִין וְזֶה  
הַטַּעַם דְּפְטוּר, דְּאֲמַר קְרָא (שמות כב כז) 'וְנִשְׁאֵי כְּעֶמֶךְ לֹא תֹאזֹר' – לֹא  
תִקְלָל, וְזֶהוּ הַמְקוֹר לְאִיסוּר לְקַלֵּל אִדָּם מִיִּשְׂרָאֵל, וְדוּרְשִׁים מִפְּסוֹק  
זֶה, שֶׁהִיאִסּוּר הוּא דוּקָא בְּעוֹשֶׂה מְעַשֶׂה עֲמָךְ, כְּלוֹמֵר בְּמִי שֶׁשׁוֹמֵר  
עַל דִּינֵי הַתּוֹרָה, וְכִיּוֹן שֶׁאִדָּם זֶה עֶבֶר עֲבִירָה שֶׁהִיא הוּא יוֹצֵא  
לִיהִרָג עֲלֶיהָ, אֵין הוּא בְּכָלִל 'עֲמָךְ', וְעַל כֵּן אַחֵר פְטוּר עַל קִלְתָּתוֹ.  
מְבַרְרָת הַגְמָרָא: הִתִּינֵחַ קִלְתָּהּ – לִפִּי זֶה מוֹבֵן מְדוּעַ אַחֵר פְטוּר עַל  
שֶׁקִּילֵל אֶת הַיּוֹצֵא לִיהִרָג, כִּיּוֹן שֶׁבְּקִלְתָּהּ נֶאֱמַר 'בְּעֲמָךְ', אִךְ שֶׁהוּא  
פְטוּר גַּם עַל הַכָּהֵן כִּנְאֵמֵר בְּבִרְיָתָא, מְכַלֵּל – מִנֵּין לֵנוּ דִּין זֶה.  
מִשִּׁיבָה הַגְמָרָא: דְּמִקְשִׁינוּ הַכֹּהֵן לְקַלְלָהּ – אֵנוּ לּוֹמְדִים מִבְּמָה  
מִצִּינוּ, שֶׁכֵּשֶׁם שֶׁבְּקִלְתָּה חֵיבִים רַק עַל מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עֲמָךְ,

## המשך ביאור למסכת סנהדרין ליום שני עמ' א

1 כך גם בהכאה, ועל כן אחר פטור גם על הכאתו של היוצא ליהרג,  
2 שאינו בכלל 'עמך'.  
3 מקשה הגמרא: **אִי הָכִי**, שאחר המקלל והמכה את היוצא ליהרג  
4 פטור כיון שאינו עושה מעשה עמך, **בְּנֹו נָמִי** – גם את בנו שהכהו  
5 וקיללו נפטור מטעם שאין הוא עושה מעשה עמך. מתרצת  
6 הגמרא: יש לבאר את הברייתא **כְּדֹאמַר רַב פִּינְחָס** במסכת חגיגה  
7 (כו.) **לגבי משנה העוסקת בגנב, שמדובר שם בְּמַקְרָה שְׁעָשָׂה**  
8 **תְּשׁוּבָה, הֵכָא נָמִי** – גם כאן ביוצא ליהרג, מדובר בְּשְׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה  
9 וחזר לכלל 'עמך', ועל כן בנו שהכהו וקיללו חייב.  
10 מקשה הגמרא: **אִי הָכִי** שהיוצא ליהרג עשה תשובה ונקרא עושה

11 מעשה עמך, **אַחַר נָמִי** – נחייב גם אחר שאינו בנו על הכאתו  
12 וקללתו, וחוזרת השאלה מה ההבדל בין בנו לאחר. מיישבת  
13 הגמרא: **אָמַר רַב מְרִי**, הטעם שאחר פטור הוא שנאמר (שמות כב כז)  
14 **וְנָשִׂיא בְּעַמֶּךָ לֹא תֹאזֹר**, ודורשים מכאן שאיסור קללה נאמר  
15 דווקא בְּמִקְוִיָּם שְׁבַעַמָּה, כלומר שראוי לחיות ולהתקיים, אך מי  
16 שנגמר דינו ליהרג אינו בכלל זה, ולכן אחר אינו לוקה על קללתו,  
17 וכן פטור על הכאתו, שהוקשה לקללה כפי שהתבאר.  
18 חוזרת הגמרא ומקשה: **אִי הָכִי** שאין חייבים על קללת והכאת מי  
19 שאינו ראוי להתקיים, **בְּנֹו** שהכהו וקיללו **נָמִי** יפטר מאותו טעם,  
20 ושוב קשה מה ההבדל בין בנו לאחר.

לברו או אמו לבדה, דְּבָרֵי רַבִּי יִאֲשִׁיָּהּ. אֲךָ רַבִּי יוֹנָתָן חוֹלֵק וְאִמָּר, 54  
שֶׁאִין צוֹרֵךְ לרְבוֹת אֶת הַמִּקְלָל אֲבִיו אוֹ אִמּוֹ לְבָד, כִּיּוֹן שֶׁבִּכְל 55  
מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר דִּין עַל שְׁנֵים, כְּגוֹן 'אִשְׁרֵי יִקְלַל אֶת אֲבִיו וְאֶת אִמּוֹ, 56  
מִשְׁמַע גַּם שְׁנֵיהֶן בְּאֶחָד, וּמִשְׁמַע גַּם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמָיו, עַד 57  
שִׁפְטָרָם לִף הַתָּבוֹב בַּמְּפֹרֵשׁ 'הָדִין', שֶׁאֵין הָדִין הָאִמּוֹר בַּפְּסוּק נֶאֱמַר 58  
רַק עַל שְׁנֵיהֶם יִיחָד, וְעַל כֵּן הַמִּקְלָל אֶת אֲבִיו אוֹ אֶת אִמּוֹ בִּנְפֹדֵר 59  
חַיִּיב מִיתָה, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהֶם 'יִיחָדִין'. 60  
לִפִּי רַבִּי יוֹנָתָן הַתִּיבּוֹת 'אֲבִיו וְאִמּוֹ קָלָ' מִיּוֹתֵרוֹת לְדִרוֹשׁ שֶׁמִּקְלָל 61  
אֲבִיו וְאִמּוֹ לֵאחֲרֵי מוֹתָם חַיִּיב. אֲךָ לְרַבִּי יִאֲשִׁיָּהּ הַדּוֹרֶשֶׁן לְגַבִּי 62  
הַמִּקְלָל אֲבִיו אוֹ אִמּוֹ בִּנְפֹדֵר, מִבְּרֵרֶת הַגְּמָרָא מִנֵּין נִלְמַד דִּין זֶה. 63  
מִבְּרֵרֶת הַגְּמָרָא: מָנָא לִיה – מֵהֵיכָן יִדְרֹשׁ רַבִּי יִאֲשִׁיָּהּ שֶׁהַמִּקְלָל 64  
לֵאחֲרֵי מִיתָה חַיִּיב. מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: רַבִּי יִאֲשִׁיָּהּ נִפְקָא לִיה – יִלְמַד 65  
דִּין מִקְלָל לֵאחֲרֵי מִיתָה, מֵהַפְּסוּק הַנוֹסֵף שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבִּי מִקְלָל אֲבִיו, 66  
'וּמִקְלָל אֲבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת' (שְׁמוֹת כ"א ז'), שֶׁהִרְיָ פְסוּק זֶה מִיּוֹתֵר 67  
לְדִרְשָׁה. 68  
שׁוֹאֵל הַגְּמָרָא: וְאִידֵךְ – וְלְרַבִּי יוֹנָתָן הַלּוֹמֵד דִּין מִקְלָל לֵאחֲרֵי 69  
מִיתָה מֵאֲבִיו וְאִמּוֹ קָלָל, לְשֵׁם מַה נִּכְתָּב 'וּמִקְלָל אֲבִיו וְאִמּוֹ מוֹת 70  
יוֹמָת'. מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: הֵהוּא – הַפְּסוּק 'וּמִקְלָל אֲבִיו וְאִמּוֹ, מִיִּפְעִי 71  
לִיה – נִצְרָךְ, לְרְבוֹת אֶת הַכֶּתַּב וּמוֹמָטוֹם וְאִתְּרוּגִינִיּוֹם שֶׁקִּילָלוּ, שֶׁאֵף 72  
הֵם חַיִּיבִים מִיתָה. 73  
מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְתִפְשׁוּק לִיה – יִלְמַד רַבִּי יוֹנָתָן לְרְבוֹתוֹם מִהַכְּפִילוֹת 74  
'אִישׁ אִישׁ אִשְׁרֵי יִקְלָל', וְכַפִּי שֶׁדִּרְשָׁה הַגְּמָרָא לְעִיל. מִיִּשְׁבֵּת 75  
הַגְּמָרָא: לְרַבִּי יוֹנָתָן דְּרָבָה תוֹרָה כְּלָשׁוֹן בְּנֵי אָדָם שֶׁדִּרְכָם לְכַפּוֹל 76  
דְּבָרֵיהֶם, וְעַל כֵּן אֵין לְדִרוֹשׁ כָּלֵל אֶת הַכְּפִילוֹת 'אִישׁ אִישׁ'. 77  
שְׁנֵינוּ בַּמִּשְׁנָה, שֶׁמִּקְלָל אֲבִיו חֲמוּר מִמִּכָּה, שֶׁכֵּן חַיִּיב גַּם אִם קִילָל 78  
לֵאחֲרֵי מִיתָה. שׁוֹאֵל הַגְּמָרָא: וְלִיתֵנִי – מִדְּעוּ לֹא שְׁנָה הֵתָנָא גַּם 79  
לְהִפְךָ, שֶׁחֲמוּר בְּמִכָּה יוֹתֵר מִבְּמִקְלָל, כִּיּוֹן שֶׁהַמִּכָּה אֶת אֲבִיו עֲשֵׂה בֹ 80  
הַכְּתוּב אֶת מִי שֶׁלֹּא בְּעַמֶּךָ – שֶׁאִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עַמֶּךָ, שֶׁאִינוּ 81  
שׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְוֹת, בְּכַעֲפֶךָ – כְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עַמֶּךָ, וְחַיִּיבִים 82  
עַל הַכְּתוּבָה, מַה שֶּׁאֵין בֵּן בְּמִקְלָל שֶׁפְּטוּר עַל קִילָתוֹ מִי שֶׁאִינוּ בְּכָלֵל 83  
עַמֶּךָ, וְכַפִּי שֶׁשְׁנֵינוּ לְעִיל בְּבִרְיֵיתָא. 84  
מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: הֵתָנָא בַּמִּשְׁנֵיתוֹ חוֹלֵק עַל הַבְּרִייתָא, וְקִפְּבִיר 85  
מִקְשִׁינֵי הַבָּאָה לְקָלָלָהּ – וְסוֹבֵר שֶׁדּוֹרְשִׁים הִיקֵּשׁ בֵּין הַפְּסוּק (שְׁמוֹת 86  
כ"א טו) 'וּמִכָּה אֲבִיו' לְפְסוּק (שֵׁם כ"ז ז) 'וּמִקְלָל אֲבִיו', וְעַל כֵּן אֵף הַמִּבְּנֵה 87  
אֶת מִי שֶׁאִינוּ בְּכָלֵל עַמֶּךָ פְּטוּר, וְאֵין בּוֹ חֲזוּמָא יוֹתֵר מִמִּקְלָל. וְלִפִּי 88  
הַבְּרִייתָא שֶׁמִּכָּה אֲבִיו עֲשֵׂה בּוֹ הַכְּתוּב שֶׁלֹּא בַּעֲמֶךָ כְּבַעֲמֶךָ, אֵין 89  
מִקְשִׁינֵי הַכְּתוּב לְקָלָלָהּ. 90  
הַגְּמָרָא מִבְּרֵרֶת הָאֵם יֵשׁ תְּנָאִים נוֹסְפִים שֶׁנֶּחֱלָקוּ אִם מִקְשִׁים 91  
הַכְּתוּב לְקָלָלָהּ: בִּירְרוּ בְּנֵי הִישִׁיבָה, לִיָּמָא – אוֹלֵי נֶאֱמַר, שֶׁהֵנִי תִּנְאִי 92  
שֶׁשֵׁנוּ אֶת מִשְׁנֵיתוֹ וְאֶת הַבְּרִייתָא, אִשְׁרֵי נֶחֱלָקוּ הָאֵם מִקְשִׁים 93  
הַכְּתוּב לְקָלָלָהּ, כְּהֵנִי תִּנְאִי שֶׁנֶּחֱלָקוּ בְּאוֹתָהּ מִחֲלוּקָת לְגַבִּי כּוֹתִים. 94  
הַכּוֹתִים הַתִּגְיָרוֹ לֵאחֲרֵי שֶׁ' שֶׁלֹּא אִרְיוֹת שֶׁהִרְגוּ בָּהֶם, וְחִזּוֹר 95  
לְסוֹרֵם לֵאחֲרֵי מָכָּן. וְנֶחֱלָקוּ אִמּוֹרָאִים (חֻלְקִין ג') אִם הִיוּ הַכּוֹתִים גָּרִי 96  
אִמְתָּ וְנִחְשָׁבִים לְיִהוּדִים, אוֹ שֶׁהֵם 'גָּרִי אִרְיוֹת', כְּלוֹמֵר שֶׁנִּתְגַּיְרוּ רַק 97  
מִפְּחָד, וְגִירָתָם לֹא חִלָּה כָּלֵל. וּמִצָּנָא בְּעִנְיָנָם מִחֲלוּקָת, דְּתִנֵּי חֲדָא 98  
– שְׁנֵינוּ בְּבִרְיֵיתָא אַחַת, 'כּוֹתֵי אֶתָּה מִצְוֹתָ עַל הַכְּתָאוֹ – אִסּוּר 99  
לְהַכּוֹת, שֶׁגַּם בּוֹ נֶאֱמַר הִלָּאוּ שֶׁל 'אֶרְבָּעִים יָכְנוּ לֹא יִסִּף' (דְּבָרִים כ"ה 100  
ג') וְאִי אֶתָּה מִצְוֹתָ עַל קָלָלָתוֹ – אֲךָ מוֹתֵר לְקָלָלָהּ, וְאֵין עוֹבְרִים עַל 101  
'וְנִשְׂאִי בְּעַמֶּךָ לֹא תֹאֵר' (שְׁמוֹת כ"ב כו) כִּיּוֹן שֶׁאִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עַמֶּךָ, 102  
וְתִנְאִי אִידֵךְ – בְּבִרְיֵיתָא אַחֲרָת, שְׁכּוֹתֵי 'אִי אֶתָּה מִצְוֹתָ לֹא עַל 103  
קָלָלָתוֹ וְלֹא עַל הַכְּתָאוֹ', וּמוֹתֵר אֵף לְהַכּוֹת. 104  
כְּפִרְיָה בְּנֵי הִישִׁיבָה לּוֹמְרֵי, דְּכּוֹלֵי עֲלָמָא – גַּם הָאוֹסֵר הַכָּתַב כּוֹתֵי 105  
וְגַם הַמִּתְיָרָה, סוֹבְרִים שְׁכּוֹתִים גִּירֵי יָמָת הֵן, וְאֵם כֵּן, מָאי לָאו – 106  
הָאֵם אֵין הַפִּירוּשׁ שֶׁהָאָה מְפִילָנִי – שְׁבֹדָה נֶחֱלָקוּ, דְּפִיר הַמִּתְיָר 107  
הַכָּתַב כּוֹתֵי סָבֵר, שֶׁמִּקְשִׁינֵי הַבָּאָה לְקָלָלָהּ, וְכַשֵּׁם שֶׁמוֹתֵר לְקָלָלֵם 108  
כִּיּוֹן שֶׁאִינֵם בְּכָלֵל עַמֶּךָ, כֵּךְ גַּם מוֹתֵר לְהַכּוֹתָם, וְיָר הָאוֹסֵר הַכָּתַב 109  
כּוֹתֵי סָבֵר, שֶׁלֹּא מִקְשִׁינֵי הַבָּאָה לְקָלָלָהּ, וְעַל כֵּן דּוּקָא לְקָלָלֵם מוֹתֵר 110  
כִּיּוֹן שֶׁבְּקָלָלָהּ נֶאֱמַר 'עַמֶּךָ', אֲךָ לְהַכּוֹתָם אִסּוּר. 111  
הַגְּמָרָא דּוּחָה שְׁנִיתָן לְבֹאֵר אֶת הַמִּחְלוקָת בְּאוֹפֵן אַחֵר. דּוּחָה 112

מִיִּשְׁבֵּת הַגְּמָרָא: מִיָּד הִתְּנָה – הַדְּבָר דּוּמָה לְמִקְלָל אֲבִיו שְׁחִיב 1  
אִפִּילוֹ לְאַחֲרֵי מִיתָתוֹ, כְּמִבּוּאֵר בַּמִּשְׁנָה לְהֵלֵךְ, וְעַל כֵּן גַּם כְּשֶׁאֵין אֲבִיו 2  
רָאוּי לְהַתְקִיִּים הוּא חַיִּיב עַל קָלָלָתוֹ, וְכֵן חַיִּיב עַל הַכָּתַתוֹ, שֶׁהִרְיָ 3  
הוֹקֵשׁוּ הַכָּתַב וְקָלָלָהּ זֶה לְזֶה. 4  
הַגְּמָרָא מִבְּרֵרֶת מוֹהֵי הַמַּסְקָנָא לְגַבִּי דִּין זֶה. מִבְּרֵרֶת הַגְּמָרָא: מָאי 5  
הֵהוּ עָלָה – מַה הוֹכֵרַע בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, לְגַבִּי הַסֵּפֶק הָאֵם בֵּן יִכּוֹל 6  
לְהַכּוֹת אֶת אֲבִיו בְּשִׁלְיחוֹת בֵּית דִּין. אִמָּר רַבָּה בַּר רַבִּי הוּנָא, וְכֵן תִּנְאִי 7  
דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל, לְכָל דִּינִים שְׁבִתוּרָה שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם הָאֵב, אֵין הֵכֵן 8  
נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְאֲבִיו לְהַכּוֹתוֹ וְלִקְלָלָהּ, וְשֶׁלֹּא כִּרְבַּשׁ שֶׁשֶׁת, חוּץ מִמִּקְרָה 9  
שֶׁאֲבִיו מְסִיתָ לְעִבּוּדָה זֶרָה, שֶׁהִרְיָ אִמָּרָה תּוֹרָה בַּמְסִיתָ (דְּבָרִים י"ג ט) לֹא 10  
תִּחְמוֹל וְלֹא תִכְסֶּה עֵלְיוֹ, וְגַם לְכַנּוֹ אִסּוּר לְחַמּוֹל עֲלָיו. 11

## מִשְׁנָה

מִשְׁנָה זוֹ עוֹסֶקֶת בְּדִינֵי מִכָּה אֲבִיו וְאִמּוֹ, שֶׁלְּמַדְנוּ לְעִיל שְׁמִיתָתוֹ 12  
בַּחֲנֻקָּה: הַמִּכָּה אֲבִיו וְאִמּוֹ, אֵינוֹ חַיִּיב מִיתָה עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה בֵּהֵן חֲבוּרָה 13  
[פְּעֻעַ]. זֶה הַחֲמוּר שֶׁשֶׁ בְּמִקְלָל אֲבִיו וְאִמּוֹ יוֹתֵר מִבְּמִכָּה אוֹתָם, 14  
שֶׁהַמִּקְלָל אִפִּילוֹ לְאַחֲרֵי מִיתָת חַיִּיב, וְהַמִּכָּה לְאַחֲרֵי מִיתָת פְּטוּר כִּיּוֹן 15  
שֶׁאִינוּ עוֹשֶׂה בָּהֶם חֲבוּרָה. 16

## גְּמָרָא

הַגְּמָרָא מִבְּרֵרֶת אֶת מִקּוּר הָדִין שֶׁהַמִּקְלָל לֵאחֲרֵי מִיתָת חַיִּיב: תִּנּוּ 17  
רַבָּנִן, נֶאֱמַר בַּפְּסוּק (וַיִּקְרָא כ"ט) 'כִּי אִישׁ אִישׁ אִשְׁרֵי יִקְלַל אֶת אֲבִיו וְאֶת 18  
אִמּוֹ מוֹת יוֹמָת', וְנֶאֱמַר עוֹד שֵׁם 'אֲבִיו וְאִמּוֹ קָלָל דְּקִמִּי בּוֹ', 19  
וּמִכְפִּילוֹת זוֹ לְמַדְנוּ שֶׁגַּם הַמִּקְלָל לְאַחֲרֵי מִיתָת חַיִּיב. 20  
וּמִבְּאֵרֶת הַבְּרִייתָא שֶׁדִּרְשָׁה זוֹ נִצְרָכָה, שֶׁיִּכּוֹל הִייתִי לוֹמֵר בְּלֹא 21  
דִּרְשָׁה זוֹ, שֶׁהוּאִיל וְתִיב בְּמִכָּה אֲבִיו גַּם תִּיב בְּמִקְלָל אֲבִיו, נִלְמַד 22  
מִזֶּה לְזֶה, מַה מִּכָּה אֵינוֹ תִיב אֶלָּא מַחֲיִים אֲבֵל לֵאחֲרֵי מִיתָת פְּטוּר, 23  
אֵף הַמִּקְלָל אֵינוֹ תִיב אֶלָּא מַחֲיִים, וְעוֹד נִיתָן לְלַמּוֹד פְּטוּר לְמִקְלָל 24  
לֵאחֲרֵי מִיתָת מִקָּל וְחוּץ, וְזֶה מִכָּה אֲבִיו הַחֲמוּר, שֶׁנַּעֲשֶׂה בּוֹ הַכְּתוּב 25  
אֶת דִּין מִי שֶׁלֹּא בְּעַמֶּךָ – שֶׁאִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עַמֶּךָ, דִּהִינּוּ שֶׁאִינוּ 26  
שׁוֹמֵר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, בְּכַעֲפֶךָ – כְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עַמֶּךָ, 27  
שֶׁהִרְיָ לֹא נֶאֱמַר בַּמִּכָּה אֲבִיו 'עַמֶּךָ', וְאִסּוּר לְהַכּוֹת אֶת אֲבִיו אֵף אִם 28  
אֵינוֹ שׁוֹמֵר מִצְוֹת, וּבְכָל אוֹפֵן לֹא חַיִּיב בּוֹ הַכְּתוּב כְּשֶׁמִּכָּהוּ לְאַחֲרֵי 29  
מִיתָתוֹ, קֵל וְחֲמוּר לְמִקְלָל אֲבִיו הֵקֵל יוֹתֵר, שֶׁלֹּא עֲשֵׂה בּוֹ הַכְּתוּב שֶׁלֹּא 30  
בְּעַמֶּךָ בְּכַעֲפֶךָ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ"ב כו) 'וְנִשְׂאִי בְּעַמֶּךָ לֹא תֹאֵר', וְלַמְּדוּ 31  
לְעִיל (א"ט) שֶׁמִּקְלָל אֲבִיו חַיִּיב רַק אִם אֲבִיו בְּכָלֵל עַמֶּךָ, וְאֵם כֵּן, אֵינוֹ 32  
דִּין – הָאֵם אֵין זֶה קֵל וְחֲמוּר שֶׁלֹּא חַיִּיב בּוֹ הַכְּתוּב אִם קָלָל אֶת אֲבִיו 33  
לְאַחֲרֵי מִיתָתוֹ, וְכִיּוֹן שֶׁהִיא אִפְשָׁר לְלַמּוֹד כֵּן וּלְפָטוֹר אֶת הַמִּקְלָל 34  
לֵאחֲרֵי מִיתָתוֹ, תִּלְמִיד לּוֹמֵר 'אֲבִיו וְאִמּוֹ קָלָל', לְרְבוֹת שֶׁגַּם הַמִּקְלָל 35  
לְאַחֲרֵי מִיתָת חַיִּיב. 36

הַגְּמָרָא מְבִיאָה תִּנְאִי שֶׁלְּדִבְרֵיו אֵי אִפְשָׁר לְלַמּוֹד כֵּן. שׁוֹאֵלֵת 37  
הַגְּמָרָא: הֵנִיחָא שְׁחִיב מִקְלָל לֵאחֲרֵי מִיתָת נִלְמַד מֵאֲבִיו וְאִמּוֹ קָלָל, 38  
לְרַבִּי יוֹנָתָן, דְּמִיתֵר לִיה קְרָא 'אֲבִיו וְאִמּוֹ קָלָל' – שֶׁלִּשְׁטִיתוֹ 39  
וְהַמּוֹבָאֵת לְהֵלֵךְ וְהַתִּיבּוֹת 'אֲבִיו וְאִמּוֹ קָלָל' מִיּוֹתֵרוֹת לְדִרְשָׁה, אֶלָּא 40  
לְרַבִּי יִאֲשִׁיָּהּ הַלּוֹמֵד מִתִּיבּוֹת אֵלוֹ דִּין אַחֵר, מָאי אֵיכָא לְמִימַר. וְזֶה 41  
הִיא מִחֲלוּקָתָם, דְּתִנְאִי, נֶאֱמַר בַּפְּסוּק (וַיִּקְרָא כ"ט) 'כִּי אִישׁ אִישׁ אִשְׁרֵי 42  
יִקְלַל אֶת אֲבִיו וְאֶת אִמּוֹ', דּוֹרֶשֶׁת הַבְּרִייתָא, מַה תִּלְמִיד לּוֹמֵר 43  
בְּכַפִּילוֹת 'אִישׁ אִישׁ', לְרְבוֹת שֶׁגַּם בָּת, אוֹ מוֹמָטוֹם שֶׁאֵין יִנְכִּירִים בּוֹ 44  
סִימְנֵי זָכַר אוֹ נִקְבָּה, וְאִתְּרוּגִינִיּוֹם שִׁישׁ בּוֹ סִימְנֵי זָכַר וְסִימְנֵי נִקְבָּה 45  
שֶׁקִּילָלוּ אֶת אֲבִיהֶם וְאִמָּם, חַיִּיבִים מִיתָה. 46  
עוֹד נֶאֱמַר שֵׁם, 'אִשְׁרֵי יִקְלַל אֶת אֲבִיו וְאֶת אִמּוֹ', אוֹמֶרֶת הַבְּרִייתָא, 47  
אֵין לִי לְדִרוֹשׁ מִפְּסוּק זֶה, אֶלָּא הַמִּקְלָל אֲבִיו וְאִמּוֹ בִּיחָד, אֲךָ הַמִּקְלָל 48  
אֲבִיו שֶׁלֹּא קִילָל אִמּוֹ, וְהַמִּקְלָל אִמּוֹ שֶׁלֹּא קִילָל אֲבִיו, מְנִיין שְׁחִיב 49  
מִיתָה, תִּלְמִיד לּוֹמֵר – לְלַמְּדֵינוּ שֶׁאֵף הוּא חַיִּיב, כְּתִבָּה הַתּוֹרָה 'אֲבִיו 50  
וְאִמּוֹ קָלָל', וְנִמְצָא שֶׁאֲבִיו קָלָל – בְּתַחֲלִית הַפְּסוּק נִסְמַכָּה הַמִּלָּה 51  
'יִקְלָל' לְאֲבִיו 'אִשְׁרֵי יִקְלַל אֶת אֲבִיו', וְאִמּוֹ קָלָל – וּבְסוֹפוֹ נִסְמַכָּה 52  
הַמִּלָּה 'קָלָל' לְאִמּוֹ 'וְאִמּוֹ קָלָל', לְלַמְּדֵנוּ שְׁחִיב עַל קָלָלָת אֲבִיו 53

הגמרא: לא בזה נחלקו הברייתות, אלא **בְּכּוּלֵי עֲלָמָא** סוברים שלא  
מִקְשִׁינֵי הַבָּאָה לְקַלְלָהּ, וְהָכָא – ובמחלוקתם לענין כותים, בָּהָא  
קְמִיפְלִיג, שִׁמְי' האוסר להכותם כָּבֵד שְׂבוּתֵיהֶם יִגְרִי אָמַת הוּא, ועל כן  
דינם כישראל שאסור להכותם אף שאינם עושים מעשה עמך,  
ורק לקללם מותר כיון שהמקלל מי שאינו עושה מעשה עמך  
פטור, וימיר המתיר גם את הכאתם, כָּבֵד שְׂבוּתֵיהֶם יִגְרִי אֲרִיּוֹת הֵן  
ואינם יהודים כלל, ועל כן הדבר מותר.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי שְׂטַעַם המתיר להכותם הוא שכותים גרי  
אריות הם, הֵינִי דְקָתְנִי עָלָה – וכי זה הנכתב בהמשך ברייתא זו,  
'וְשׂוּרוֹ שֶׁל כּוֹתֵי דִינוֹ בְּשׂוּרוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל', ששנינו בבבא קמא (לא),  
שור של ישראל שהזיק שור ישראל, אם הוא שור תם ובשלשת  
הפעמים הראשונות שהוא נוגחן משלם חצי נזק, ואם הוא מועד  
ואחרי יותר משלש נגיחותן משלם נזק שלם. אך אם הזיק לשור  
של עובד כוכבים, פטור משלם, ושור של גוי שהזיק לשור  
ישראל משלם תמיד נזק שלם. ואם כן אי אפשר לבאר את דברי  
הברייתא שכותים הם גרי אריות ולא גרי אמת, שהרי הברייתא  
אומרת ששור של כותי נידון כשור של ישראל ולא כשור של גוי.  
מכח קושיא זו הגמרא חוזרת לביאור הראשון בברייתא: אֵלָּא שְׂמַע  
מִיָּנָה – מוכח, שֶׁבְּהִיקְשֵׁי פִלְגִי – שלכל הדעות הכותים גרי אמת  
הם, אלא שהאוסר להכות כותי סובר שלא מקשים הכאה  
לקללה, והמתיר גם להכותו סובר שמקשים הכאה לקללה.  
מסיקה הגמרא: שְׂמַע מִיָּנָה – אכן יש להוכיח שמחלוקתם היא  
האם מקשים הכאה לקללה.

## משנה

נאמר בפסוק (דברים כז) 'כִּי יִמְצָא אִישׁ גִּבּוֹ נֶפֶשׁ מֵאַחֲיוֹ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל  
וְהִתְעַמֵּר בּוֹ וּמָכְרוּ וּמָת הַגִּבּוֹ הַהוּא, ולמדנו לעיל (פד) שמיתתו  
בחוק. משנתנו מפרטת את דיני הגונב נפש: הַגּוֹנֵב נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל  
אֵינוֹ חַיִּיב מִיתָה עַד שֶׁיִּכְנָסֶנּוּ הַגִּבּוֹ לְרִשּׁוֹתָו, וכל זמן שלא הכניסו  
לרשותו הרי הוא פטור ממיתתו. רַבִּי יְהוּדָה חוֹלֵק וְאָמַר שֵׁאִינוֹ חַיִּיב  
עַד שֶׁיִּכְנָסֶנּוּ לְרִשּׁוֹתָו וְגַם יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, שְׁנֵאמַר (שם) 'וְהִתְעַמֵּר בּוֹ  
וּמָכְרוּ, והתעמר הוא לשון שימוש.

דינים נוספים שנחלקו בהם התנאים: הַגּוֹנֵב אֶת בְּנֹו, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל  
בְּנֹו שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה מַחְיִיב אֶת הָאֵב מִיתָה, וְהַכְּמִים שׁוֹמְרִין.  
גַּב אֶת מִי שֶׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חֹרִין, רַבִּי יְהוּדָה מַחְיִיב, וְהַכְּמִים  
שׁוֹמְרִין. ובגמרא יבואר טעם מחלוקת אלו.

## גמרא

שנינו במשנה, שלתנא קמא הגונב נפש חייב אם הכניסו לרשותו,  
ולרבי יהודה רק אם הכניסו לרשותו והשתמש בו, ומבררת  
הגמרא במה נחלקו. שואלת הגמרא: וְתָנָא קָמָא לֹא בְּעֵי עֵימּוֹר –  
האם אין הוא מצריך שהגונב ישתמש בו כדי לחייבו מיתה, והרי  
נאמר בגונב נפש 'וְהִתְעַמֵּר בּוֹ' (דברים כז ו').

מבארת הגמרא: אָמַר רַב אֱהֵא בְּרִיהַ דְּרַבָּנָא, ודאי גם לתנא קמא  
אינו חייב מיתה עד שישתמש בו, ועימור שערכו פחות משינה

פְּרוּשָׁה אִיכָּא בִּינֵיהוּ, שלתנא קמא הוא חייב מיתה בשימוש כל  
שהוא, ולרבי יהודה צריך דווקא שימוש חשוב ששוה פרוטה.  
הגמרא מבררת מהו שימוש: בְּעֵי רַבִּי יְרֵמְיָה, אם נִגְבּוֹ וּמָכְרוּ  
כשהוא יָשׁוּן, מהו – האם חייב מיתה, וולחלן יבוארו צדדי הספקן.  
ועוד הסתפק רבי ירמיה, מָכַר אִשָּׁה לְעַנִּי עוֹבְדָה – גנב אשה  
מעוברת ומכר אותה על מנת שרק העובר ידיה שיך לקונה, מהו  
– האם חייב על גניבת ומכירת העובר. והספק הוא, האם יש דֶּרֶךְ  
עֵימּוֹר בָּבָב – האם במקרים כאלו נחשב הדבר שהשתמש בהם, או  
אֵין דֶּרֶךְ עֵימּוֹר בָּבָב, ופטור ממיתה שכן לא השתמש בהם לפני  
שמכרם.

מקשה הגמרא: וְתִפּוּק לִיה – הרי אפשר ללמוד שפטור ממיתה,  
כיון דְּלִיכָּא עֵימּוֹר בָּבָב – שאין בגניבת ישן ועובר שימוש בהם,  
שהרי לא יכלו לשמשו, ובמה הסתפק רבי ירמיה.  
מיישבת הגמרא: לֹא צָרִיכָא – הרי הוצרך רבי ירמיה להסתפק,  
אלא באופן שעשה בהם שימוש כלשהו, דהיינו, בגנב ומכר יָשׁוּן,  
בגון דִּנְיָא עָלִיָּה – שנשען על גופו, ובגנב אִשָּׁה מעוברת בגון  
דְּאִיקָמָא בְּאִפִּי יוֹקָא – שהעמידה לפניו כדי להגן עליו מן הרוח,  
וכיון שהיא מעוברת מגינה יותר בגלל גדלה, ונמצא שנהנה גם מן  
העובר, והסתפק רבי ירמיה, האם דֶּרֶךְ עֵימּוֹר בָּבָב ואף זה נקרא  
שימוש וחייב מיתה, או אֵין דֶּרֶךְ עֵימּוֹר בָּבָב, ופטור כיון שלא  
השתמש בהם.

מבררת הגמרא: מֵאֵי – מה נפשט בבית המדרש לגבי ספקות אלו.  
משיבה הגמרא: תִּיקוּ.

הגמרא מביאה ברייתא בדיני גניבת נפש: תִּנּוּ רַבָּנָן, נאמר בתורה  
(דברים כז) 'כִּי יִמְצָא אִישׁ גִּבּוֹב נֶפֶשׁ מֵאַחֲיוֹ, אומרת הברייתא, אֵין  
לִי ללמוד מכאן לחייב אֵלָּא אִישׁ שְׁנֵגְבֵי, שלשון 'איש' משמע זכר,  
אבל אִשָּׁה שגנבה נפש מִנִּיין שחיבת מיתה, תִּלְמוּד לזִמְרָה –  
מלמדינו הכתוב (שמות כא טז), 'וְגוֹנֵב אִישׁ וּמָכְרוּ וְנִמְכַּר בִּידוֹ מוֹת  
יוֹמָת', וכיון ששם לא נאמר שהגנב הוא 'איש', למדנו שגם אשה  
שגנבה בכלל.

ממשיכה הברייתא: עדיין אֵין לִי ללמוד מפסוקים אלו אֵלָּא אִישׁ  
שְׁנֵגְבֵי, כִּין אִם גִּבּוֹב אִשָּׁה וּבִין אִם גִּבּוֹב אִישׁ, כיון שבפסוק 'כִּי יִמְצָא  
איש' העוסק באיש שגנב, כתוב 'גונב נפש' ומשמע כל נפש בין  
איש ובין אשה, וכן למדנו לחייב אִשָּׁה שְׁנֵגְבָה אִישׁ מהפסוק 'וגונב  
איש', אבל אִשָּׁה שְׁנֵגְבָה אִשָּׁה, מִנִּיין, תִּלְמוּד לזִמְרָה 'כִּי יִמְצָא אִישׁ  
גִּבּוֹב נֶפֶשׁ וגו' וּמָת הַגִּבּוֹב הַהוּא', שחזרה התורה לומר 'הגונב', לרבות  
שהגנב חייב מִכָּל מָקוֹם, ואף אשה שגנבה אשה חייבת.

ברייתא שניה בדיני גניבת נפש: תִּנּוּ אִידָבָה – כמו כן דרשו  
בתוספתא (בבא קמא פ"ח ד"א), נאמר בתורה 'כִּי יִמְצָא אִישׁ גִּבּוֹב נֶפֶשׁ  
מֵאַחֲיוֹ, ולמדנו מתיבת 'נפש' שְׁאֵחֵד הַגִּבּוֹב אֶת הָאִישׁ, וְאֵחֵד הַגִּבּוֹב  
אֶת הָאִשָּׁה, וְאֵחֵד הַגִּבּוֹב אֶת הַיָּד וְאֵחֵד הַגִּבּוֹב עֶבֶד מְשׁוּתָרֵר, וְקָמָן,  
חַיִּיב מִיתָה.

הברייתא מביאה דינים נוספים: נִגְבּוֹ לאחד מאלו וְלֹא מָכְרוּ, או  
שִׁמְכְרוּ וְעַדִּין יָשְׁנוּ בְּרִשּׁוֹתָו של הגנב, שמכרו לפני שהוציאו  
משם, פְּטוּר, שהרי לא גנבו קודם מכירתו. מָכְרוּ לְאִבּוֹ של הגנב,  
או לְאִחּוֹ, או לְאֶחָד מִן הַקְּרֹוֹבִים, חַיִּיב. והגונב אֶת הַעֲבָדִים, פְּטוּר.